

Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikası hökumətlər arasında bu il martın 11-də keçirilən İqtisadi, Ticarət və Humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlət Komissiyasının 15-ci iclasında iki ölkə arasında İran ərazisindən keçməklə Azərbaycanın Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında yeni kommunikasiya bağlantılarının yaradılması haqqında Anlaşma Memorandumunun imzalanması tarixi hadisədir.

Bu sənədin imzalanması Azərbaycanın Prezidenti İlham Əliyevin uzaqgörənliyinin, müdrikliyinin və strateji hədəflərə səbirle, addım-addım irəliləməsinin növbəti təzahürüdür.

Sazişə əsasən Araz çayı üzərində salınacaq körpülər vasitəsilə İran ərazisindən keçməklə Şərqi Zəngəzur iqtisadi

Ermənistana 230 mln. ABŞ dolları miqdarında vəsait lazımdır. Ermənilər həm də 200 ildən çox bir dövrdə türklərə, azərbaycanlılara qarşı apardığı düşmənçilik siyasətindən, qərəzli ərazi iddialarından, təxribatlardan və mənfur niyyətlərindən əl çəkməlidir.

Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən və Dəmir yumruğa əsaslanan uğurlu iqtisadi və təhlükəsizlik siyasəti nəticəsində sürətlə inkişaf etdiyi halda, Ermənistan dərin bataqlıq içində hələ

də çabalayır.

Azərbaycan və Türkiyə Cümhuriyyəti Cənubi Qafqazda sülh üçün birgə səylərini gün-gündən artırır. Dünya birliyi tərəfindən hər iki dövlətin bu sahədə apardığı işgüzar fəaliyyət dəstəklənir.

Azərbaycan bölgədə sülh və əmin-amanlığın

REGIONUN MƏNZƏRƏSİNİ DƏYİŞƏN



TARİXİ SƏNƏD

sadi rayonu ilə Naxçıvan MR yeni avtomobil, dəmir yolu, elektrik, qaz, rabitə və s. kommunikasiya xətləri ilə birləşəcəkdir. Bu, həm də Naxçıvanın blokadadan çıxmasına və Bakı ilə birbaşa quru yol əlaqəsi yaradılmasına səbəb olacaqdır.

Bu məqsədlə Araz çayı üzərində piyada keçidi də daxil, iki avtomobil və iki dəmir yolu olmaqla ümumilikdə dörd körpü inşa ediləcək. Həmin körpülər Ermənistanın dövlət sərhədinin 5 kilometrliyindən keçəcək.

Anlaşmaya əsasən, gündə 500 ədəd giriş və 500 ədəd çıxış olmaqla, ən azı 1000 ədəd yük nəqliyyatı parkını (ixrac, idxal və tranzit malları) qəbul edə biləcək dövlət sərhədindən buraxılış məntəqəsi tikiləcək.

Azərbaycan Araz çayı üzərində Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunu İranla birləşdirən Ağbend qəsəbəsindən keçən avtomobil körpüsünü, İran isə Araz çayı üzərində onunla Naxçıvan MR-in Ordubad rayonunu birləşdirən avtomobil körpüsünü tikəcəkdir. Ağbenddən İrana keçib Ordubadda birləşəcək bu avtomobil yoluna paralel olaraq dəmir yolu xəttinin də çəkilməsi nəzərdə tutulur.

Zəngəzur dəhlizinin işə salınması bu bölgədə yerləşən dövlətlərin 3+3 platformasını həyata keçirməsi baxımından faydalı olacaqdır. Prezident İlham Əliyev İranın yol və şəhərsalma naziri, Azərbaycanla İran arasında iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlət Komissiyasının həmsədri Rüstəm Qasiminin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edərkən yeni kommunikasiya bağlantısının nəqliyyat və elektrik enerjisi üçün önəmli beynəlxalq dəhliz olacağını xüsusi vurğulayıb.

Bu sazişin həyata keçirilməsi ilə Azərbaycan Ermənistanın yersiz və səbatsız siyasi hesablarını bir daha alt-üst etmiş olur. Zəngəzur dəhlizindən Azərbaycana təzyiqlə aləti kimi istifadə etməyi planlaşdıran Ermənistan sonda özü təzyiqlə altına düşür. İndi artıq Ermənistan Azərbaycan ilə Zəngəzur dəhlizinin açılmasını sırf Azərbaycanın maraqlarına xidmət edən yeni şərtlər və yeni şəraitdə müzakirə etməli olacaqdır. Bu dəhlizin Meğri rayonu ərazisindən keçməklə açılmasının bundan sonra Azərbaycan üçün heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Ermənistan isə öz yolunu uzadıb, Azərbaycana, oradan da Moskvaya və ya Mincivan şəhərindən keçərək Qafan rayonu ilə dəmir yolu əlaqəsi qurması üçün üçüncü dövlətin ərazisindən istifadə etməli olacaqdır. Qərbi Zəngəzurun Meğri rayonu ərazisindən keçəcək bu dəhliz isə ya açılacaq, ya da Ermənistan özünü təcrid şəraitində yaşamağa məcbur olacaqdır. Uzunluğu 45 km olan bu dəhlizin açılması üçün

təmin olunmasını, dövlətlərin bir-birlərinin suverenliyini, ərazi bütövlüyünü tanımasını, Dövlət sərhədinin delimitasiyası və demarkasiyasını, nəqliyyat və kommunikasiyaların açılışını istəyir. Əgər Ermənistan 2020-ci il noyabrın 10-da bağlanan üçtərəfli Bəyanatdan sonra bu təklifləri qəbul etməsə deməli, müharibə vəziyyətində qalmaq arzusundadır və Zəngəzur dəhlizinin açılmasına əngəllər yaratmaqda davam edir.

Artıq Zəngəzur dəhlizinin alternativini meydana çıxdı. Əgər Zəngəzur dəhlizi yoxdursa, niyə Laçın dəhlizi olmalıdır?! Bunu da Ermənistan yaddan çıxarmamalıdır.

Ermənistan ərazisindən keçməsi nəzərdə tutulan Zəngəzur dəhlizi bundan sonra reallaşsa belə, İran ərazisindən keçəcək yolun işə düşməsi nəticəsində Ermənistanın Azərbaycana siyasi təzyiqlənmək imkanları yox olacaq və ya heçə enəcəkdir. Azərbaycan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə yanaşı, bu yolla da Avropaya və Fars körfəzinə, Türkiyə isə türk dünyasına, Fars körfəzinə və sıx iqtisadi əlaqələrinin olduğu Rusiyaya çıxma biləcək, Rusiya ilə dəmir yolu əlaqəsi qurulacaqdır.

İsmayıl ƏLİYEV,
Bakı Dövlət
Universitetinin
kafedra müdiri,
professor.